

Kreupelheid bij zeugen vermijden

Dieren met pootproblemen presteren niet optimaal. In de melkveehouderij is kreupelheid al langer een aandachtspunt. Ook in de varkenshouderij is het een groter probleem dan algemeen wordt aangenomen. De firma Orffa Belgium organiseerde samen met specialist Zinpro Performance Minerals een seminarie over het thema.

– ANNE VANDENBOSCH –

• **varkens**

In de varkenshouderij wordt maar beperkte aandacht besteed aan klauwverzorging. Nochtans zal door pijnlijke klauwen kreupelheid ontstaan. Nu steeds meer bedrijven overschakelen op groepshuisvesting van zeugen krijgt dit aspect terecht meer aandacht. Kreupelheid heeft immers onmiskenbaar een negatieve invloed op de productiviteit van zeugen door onderdrukking van de voederopname, door verminderde beschikbaarheid van nutriënten voor het reproductiestelsel en door vroegtijdige vervanging van zeugen.

Te vroeg zeugen afvoeren

Volgens prof. *John Deen* van de University of Minnesota in de Verenigde Staten, verdwijnen veel zeugen al erg vroeg uit de stapel. “Een pariteit van 6 is tegenwoordig al veel. Slechts 30% van de zeugen haalt de zesde worp. Waarom spenderen we veel geld aan gelten, als ze maar zo kort rendabel zijn?” Het uitvalpercentage op zich zegt echter weinig. Zeugen worden vooral afgevoerd door de ongunstige productiecijfers en niet zozeer door kreupelheid, alhoewel deze parameter daar wel een belangrijke rol in kan spelen. Klauwproblemen worden immers onderschat. “Nochtans kan je de pijn van een gescheurde klauw bij de zeug goed vergelijken met het stappen met een gescheurde nagel aan je teen. De zeug zal haar gewicht verplaatsen naar haar andere poten en beginnen te manken. Dit onaangename gevoel zal haar productiviteit negatief beïnvloeden en dit zal dus een reden zijn om haar sneller af te voeren. De varkenshouder herkent het echte probleem dus niet. Een kreupele zeug kost een eerste keer geld omdat ze gedu-

rende een bepaalde periode minder goed produceert. Ook nog na vervanging kost dit geld doordat een jonge zeug niet onmiddellijk optimaal produceert. Kreupelheid beter onder controle houden, verhoogt het welzijn van het dier en zal dus tot hogere productiecijfers en een betere langleeftbaarheid leiden.”

Meerdere negatieve effecten

“Zeugenhouders beseffen meestal niet hoe groot de impact van kreupelheid op hun zeugenstapel is”, bevestigt *Mark Wilson* van het bedrijf Zinpro Performance Minerals. Dit Amerikaanse bedrijf is gespecialiseerd in de productie van organische mineralen, met name chelaten van sporenelementen, voor de veevoedingsindustrie. Zinpro zette 4 jaar geleden een internationaal project op waarbij wetenschappers, dierenartsen en nutritionisten zich gezamenlijk over klauwproblemen bij zeugen bogen. Het project kreeg de klinkende naam ‘Feet First’ en heeft als doel de zeughouderij verder te optimaliseren door identificatie en preventie van kreupelheid.

Wilson somde enkele voorbeelden van de impact van kreupelheid op: “Een kreupele zeug zal minder colostrum aan haar biggen verstekken, wat dan weer een negatieve impact heeft op de overleving van de biggen. Zeugen die kreupel zijn, bewegen zich minder goed voort, komen minder goed rechtop en hebben natuurlijk pijn. Wanneer de verwonding het levend weefsel (corium) bereikt, ontstaat een pijnreflex die onder meer een negatieve hormonale invloed zal hebben op het aantal geproduceerde ovaria en het aantal follikels. Poot- en klauwproblemen kunnen onttaar-

den in een ontstekingsproces. Voedingsstoffen dienen in principe in de eerste plaats voor onderhoud van het metabolisme, de melkproductie, de groei en voor de vruchtbaarheid. Wanneer er een ontsteking opduikt, zal het dier voedingsstoffen gebruiken voor onderhoud en in de tweede plaats voor het herstel van de infectie. Het 'bevoorraden' van andere functies, zoals de vruchtbaarheid, wordt op dat moment naar achteren gedrongen." Klauwproblemen kunnen zowel veroorzaakt worden door infecties als door verwondingen. De stalvloer is een belangrijke oorzaak van pootproblemen, net als het huisvestingstype, de genetica, de leeftijd, verwondingen of ziekte."

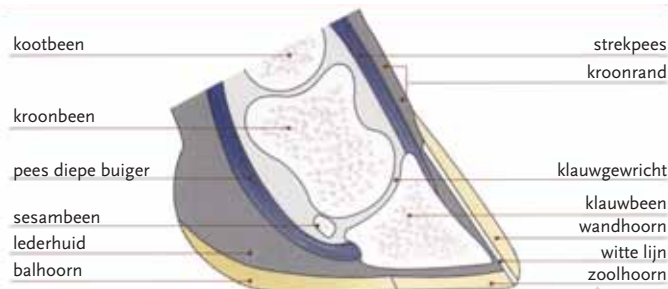
Stalontwerp en opfok gelten

De zeughouder moet dus in de eerste plaats klauwproblemen trachten te voorkomen. Volgens *Anita Hoofs*, onderzoekster op het Nederlandse varkensproefbedrijf in Sterksel, is het daarbij belangrijk dat de omgeving voorspelbaar is voor de zeug. De zones om te eten, rusten of mesten moeten verbonden zijn door logische looplijnen die elkaar niet kruisen. "Bij het uittekenen van een stal moet men dus redeneren vanuit het oogpunt van de zeug. Varkens hebben immers een beperkt zicht, maar een goed gehoor en goed reukvermogen." In een uitgebreid Nederlands onderzoek werden in verschillende staltypes voor groepshuisvesting diverse parameters geanalyseerd. Voor wat betreft de klauwgezondheid werden zeer uiteenlopende resultaten bekomen bij alle staltypes, ook bij huisvesting op stro. "Een zeug moet vooral kunnen vluchten als ze angst of stress heeft. Daarbij spelen de kwaliteit van de roosters en de vervuiling van de vloer een belangrijke rol." Ook de opfok van de jonge zeugen is belangrijker bij groepshuisvesting. Als een gelt schade oploopt aan de poten, dan komt dit meestal niet meer goed. Volgens Hoofs moeten het beenwerk en de klauwen goed ontwikkeld zijn, moeten de gelten sociale vaardigheden aanleren en de nodige gewenning aan het latere voedingsstelsel krijgen. Hoe beter de jonge zeugen aangepast zijn, hoe minder kans op kreupelheid als ze in de stapel gebracht worden.

Sporenelementen hebben gunstig effect

"Bij zeugen in groepshuisvesting zien we vooral letsels aan de bal, de overgang van bal naar de zool en aan de zogenaamde witte lijn (zie figuur 1)", meent *Christof Rapp* van Zinpro. "Bepaalde delen van de poten van een zeug moeten een enorm gewicht torsen. Het gewicht per cm² is veel hoger dan bij een poot van een koe. Bij een zeug van 225 kg wordt 55% gedragen door de voorpoten of 70 kg per voorpoot. De zeug loopt bovendien vooral op het balhoorn van de poot. Deze meet ongeveer 3 op 3 cm en draagt dus 7,75 kg per cm²! Dit kan nog toenemen als de zeug mankt en het gewicht zich verplaatst naar 1 voorpoot. Ook de kwaliteit van het hoorn speelt een rol. Deze wordt beïnvloedt door metabolische factoren, de beschikbaarheid van mineralen en vitamines en secundaire factoren zoals vocht, uitwerpselen, bacteriële aantastingen of krachten en trauma's op de poten."

Volgens Zinpro beïnvloeden sporenelementen in het voeder zowel de vruchtbaarheid als kreupelheid bij zeugen. Organische gebonden mineralen zijn gemakkelijker opneembaar door de zeug. Daarom adviseert het bedrijf een gedeeltelijke vervanging van het anorganisch zink, mangaan en koper in het zeugenvoeder door Availa Sow, een mengsel dat organisch gebonden zink, koper en mangaan bevat en biotine, een bindmiddel voor het hoorn van de klauwen. Availa Sow kan de productieprestaties van de zeugen optimaliseren door een verbetering van de algemene klauwgezondheid en de voeropname bij lactatie. Het bedrijf staafde dit tijdens deze studiedag met enkele voorbeelden waarbij de zeugenstapels met Availa Sowsupplementatie duidelijk minder erge pootletsels vertoonden. Dr. *Mirjan Thys* van Orffa Belgium beschreef Belgische praktijkproeven: "Op een zeugenbedrijf met 1500 zeugen en groepshuisvesting (boxen met vrije uitloop) werden 7 types van klauwletsels op de achterpoten beoordeeld aan

Figuur 1 Lengtedoorsnede varkensklauw – Bron: Zinpro Performance Minerals

de hand van de scorekaart van het FeetFirstproject. Dit gebeurde bij aanvang van de proef gedurende 6 weken (controle) en vervolgens opnieuw zo lang na 4 maanden supplementatie met Availa Sow aan een dosering van 850 g per ton compleet voer (50 ppm zink, 20 ppm mangaan en 10 ppm koper in het eindvoer). Door Availa Sow kon het percentage ernstige letsels teruggedrongen worden van 45% tot 18% voor balhoornwoekeringen en van 36% naar 22% voor bal-zoolhoornscheuren. In een tweede proef gebeurde een screening van bijna 1500 zeugen op 12 bedrijven met groepshuisvesting (2 op stro) met 6 verschillende genetische lijnen. De screening leerde dat klauwletsels op alle bedrijven en dus bij de verschillende genetische lijnen voorkomt, ook bij eersteworpezeugen en bij huisvesting op stro. Supplementatie met Availa Sow bij 182 zeugen gaf ook hier een duidelijke afname van de frequentie en de ernst van de klauwletsels." ■

Uitzonderlijke voorwaarden t/m 31/12/2010. Neem contact met ons!

ZO EENVOUDIG OM PRECIËS TE STROOIEN!

rue de Wergifosse 39 - 4630 Soumagne ▶ E40 - AFRIT 37
Info op 04/377.35.45 of bij uw dealer

100% VERTROUWEN **JOSKIN**
MET DE PARTNERS VAN HET NETWERK